

TEATR
TEATR
STAROŻYTNEJ GRECJI
STAROŻYTNEJ GRECJI

TEATR

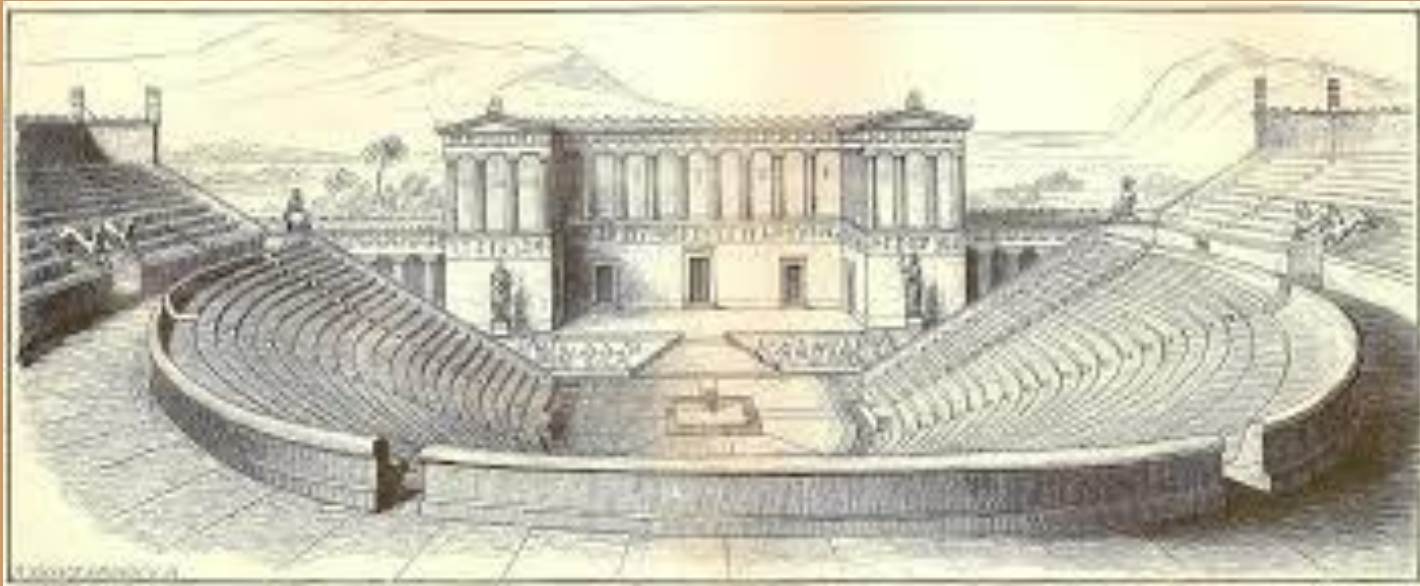
- rodzaj sztuki widowiskowej, w której aktor lub grupa aktorów na żywo przedstawia sztukę dla zgromadzonej publiczności. Terminem teatr określa się też sam spektakl teatralny lub budynek, w którym odgrywane jest przedstawienie.

POCHODZENIE I ROZWÓJ TEATRU GRECKIEGO

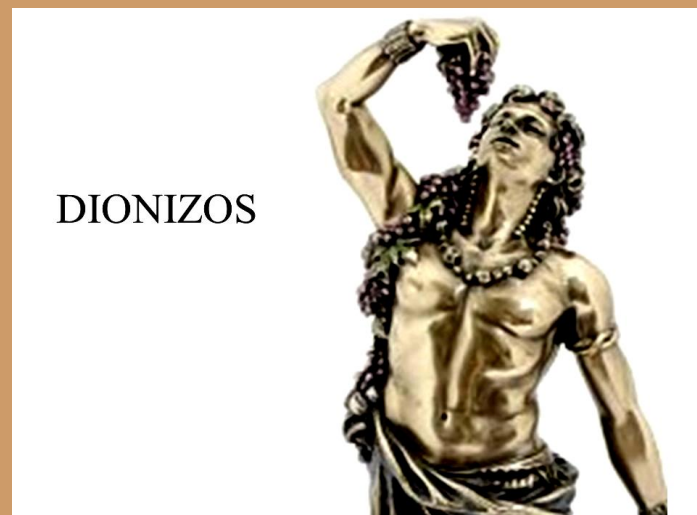
Teatr antyczny narodził się około **VI wieku p.n.e. w Grecji**. Początkowo miał **charakter sakralny**, gdyż wywodził się z uroczystości ku czci boga wina, witalności, życia i biesiad. Na jego cześć obchodzono w Atenach święto nazywane Wielkimi Dionizjami, trwające przez cztery dni, podczas którego odbywały się sztuki teatralne.

Dionizos był synem Zeusa i śmiertelniczki Semele, która zmarła w czasie narodzin Dionizosa. Stało się tak ponieważ chciała zobaczyć swego kochanka, Zeusa w całym jego boskim majestacie. Kiedy Zeus spełnił jej życzenie spłonęła, gdyż oczy śmiertelniczki nie mogły znieść takiego widoku. Dionizosem opiekowały się nimfy, muzy uczyły go śpiewu i tańca, a pozostałymi sprawami wychowania zajmował się Sylen. Dionizos był bogiem, który wolał ziemię od Olimpu, był dobry i serdeczny dla ludzi i zwierząt. Potrafił stwarzać miód i mleko - symbole dobrobytu. Nauczył ludzi na całym świecie, jak mają uprawiać winną latorośl.

WIELKIE DIONIZJE

- **WIELKIE DIONIZJE** -miejskie - miały charakter podniosłego misterium. Trwały one początkowo pięć, potem sześć dni, a zaczynały się w końcu marca, kończyły wraz z nadejściem kwietnia.
- Pierwszego dnia składano Dionizosowi ofiarę z kozła. W trakcie tego obrzędu chór chłopięcy śpiewał **dytyramby** - wzniosłe hymny sławiące boga winnej latorośli. Następnie w uroczystym pochodzie przenoszono posąg Dionizosa ze świątyni u stóp Akropolis do gaju Akademos, gdzie odbywało się nabożeństwo, a następnie wielka uczta. Po zachodzie słońca przy blasku pochodni posąg boga wędrował do Aten. Przez kolejne dni przy udziale chórów chłopięcych i męskich wystawiano sztuki.
- Pieśń kultowa ku czci dionizosa - **DYTYRAMB** przekształciła się z czasem w tragedię opartą na dialogu **Koryfeusza** (przewodnika chóru) z chórem.

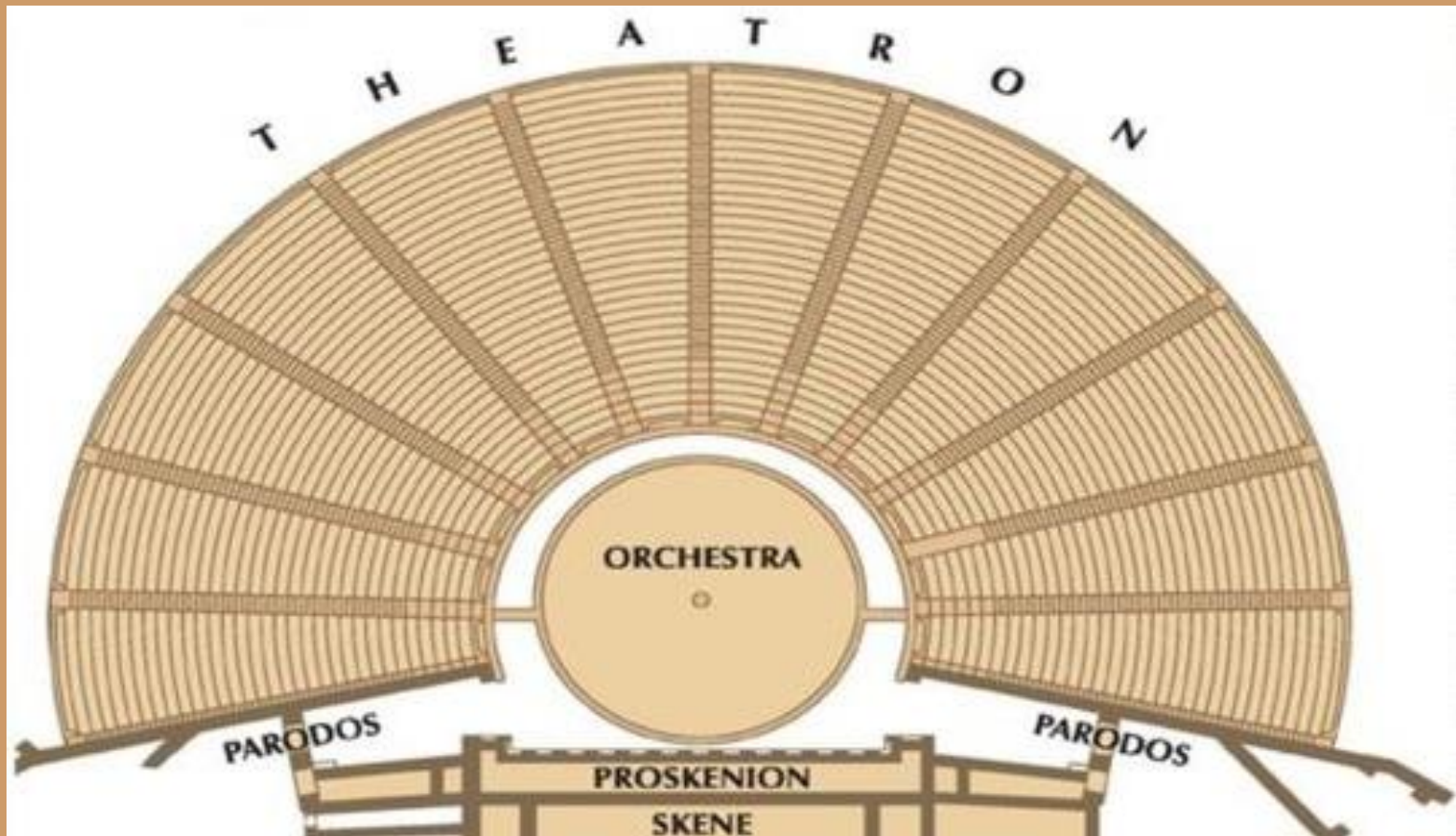

MAŁE DIONIZJE

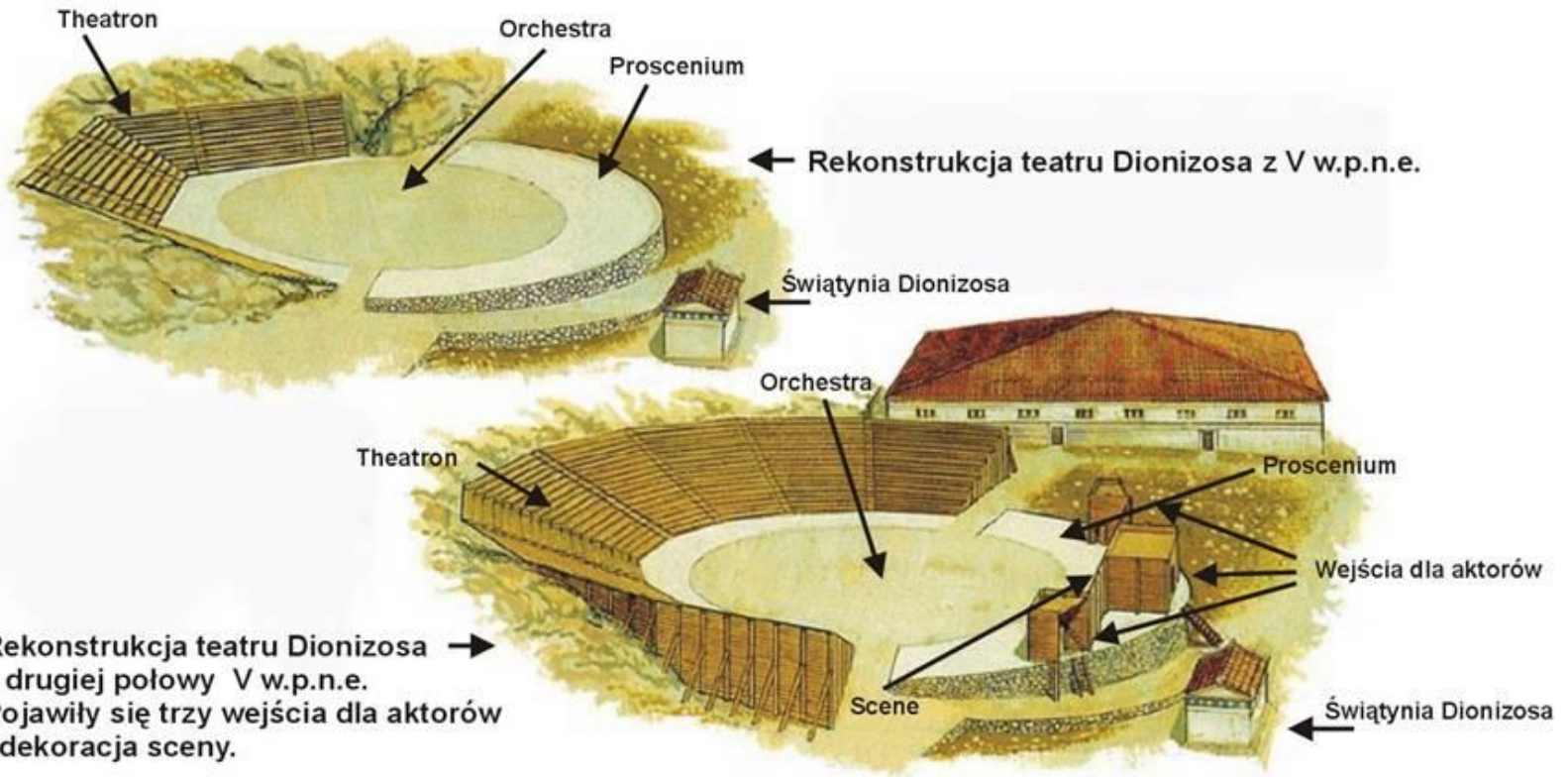
- **DIONIZJE MAŁE** - wiejskie - miały charakter ludowej, wesołej zabawy. Obchodzono je w Attyce pod koniec grudnia i na początku stycznia. Czczono w ten sposób porę otwierania naczyń z młodym winem. Tak jak podczas wielkich dionizji, składano w ofierze kozła, a jego krwią polewano korzenie winnej latorośli. Przez następne dni miały miejsce wesołe zabawy, procesje, pochody zwane **komos**.
- Z pieśni o zaczepnym, żartobliwym charakterze, śpiewanych przez komos wykształciła się z czasem **komedja**.

WYGLĄD TEATRU

TEATR DIONIZOSA

REGUŁY TEATRU GRECKIEGO

Akcja tragedii skupiała się tylko na jednym wątku, nie było żadnych wątków pobocznych, w ten sposób realizowano zasadę jedności akcji. Jedność miejsca wynikała z tego, że wszystkie wydarzenia działy się tylko w jednym miejscu. O tych, które z konieczności prawdopodobieństwa musiały dziać się gdzie indziej, opowiadał posłaniec. Jedność czasu polegała na tym, że wszystkie wydarzenia działy się w ciągu jednej doby, zwykle nie przekraczały czasu od wschodu do zachodu słońca.

Aktorami w teatrze greckim mogli być tylko mężczyźni, którzy odgrywali także role kobiece. Aktorów nie mogło być więcej, aniżeli trzech. Na twarzach mieli maski, a na nogach koturny, który dawały wrażenie, że aktorzy są wyżsi, niż w rzeczywistości.

Maski miały otwory wykonane w taki sposób, aby zwiększyć akustykę głosu. Maski pełniły także inną funkcję, upodabniały aktora do granej przez niego postaci, informowały o wieku i płci bohatera.

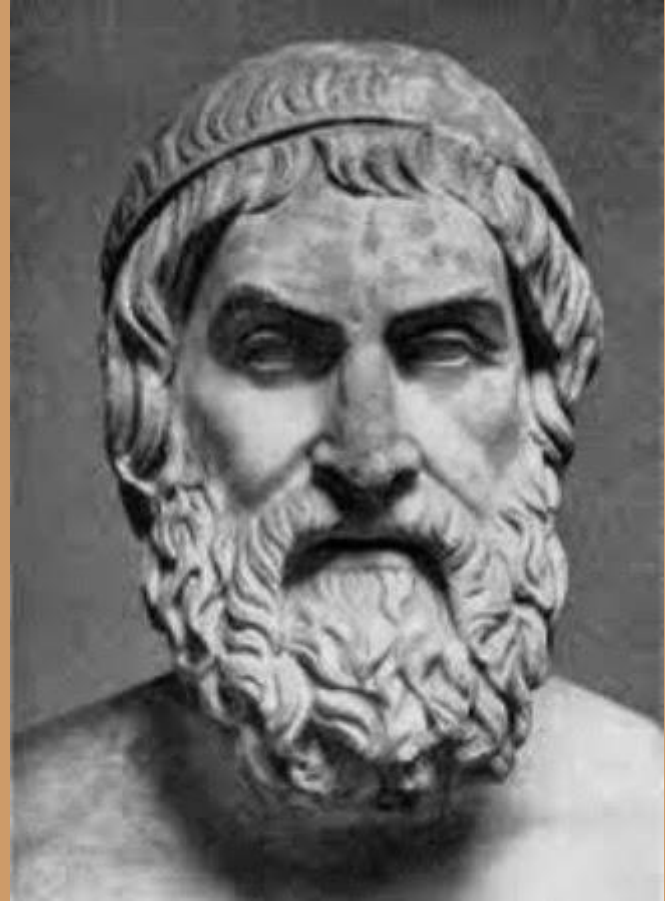
Aktorzy w teatrze greckim mieli na głowach **peruki**, a ich barwne **kostiumy** składały się z długiej szaty, zwanej chitonem i himationu, który był rodzajem krótkiego płaszcza zarzucanego na jedno ramię.

Chór w teatrze starożytnym, a czasem także późniejszym, grupa osób wypowiadających się zbiorowo w mowie lub śpiewie, często z towarzyszeniem gestów i ruchów tanecznych.

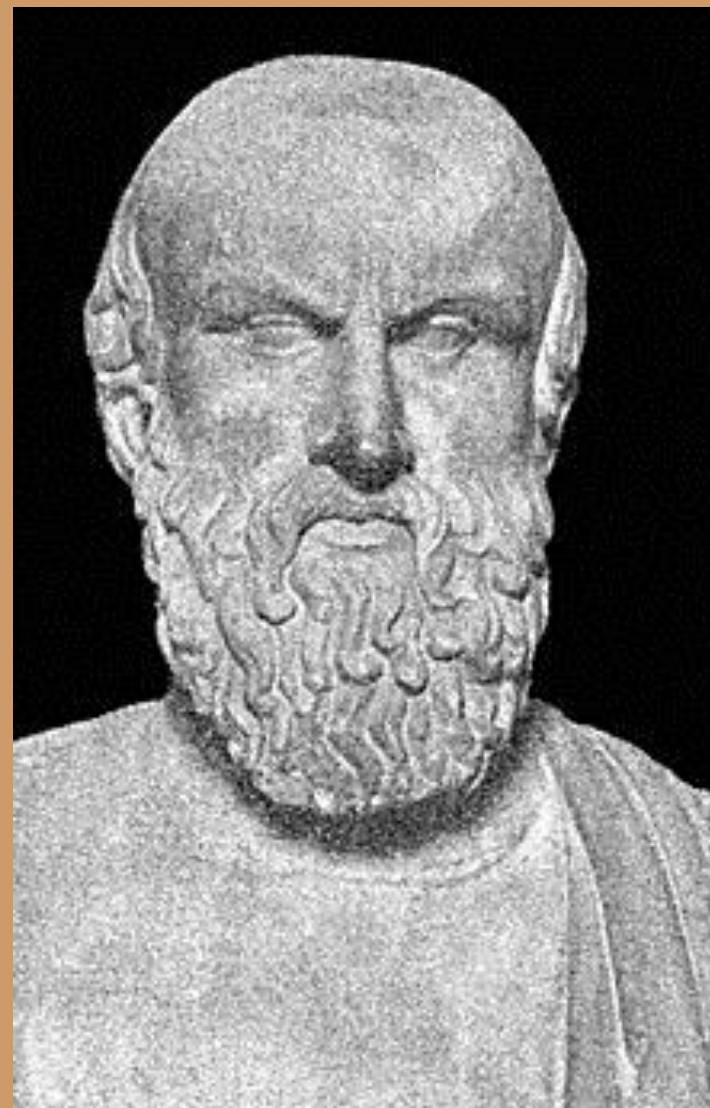
TESPIS

Był to grecki poeta i aktor. Wprowadził pierwszego aktora rozwijającego dialog z chórem i przewodnikiem chóru, co stanowiło początek dramatu jako rodzaju literackiego. Wystawiał swoje dramaty na wozie, jeżdżąc po wsiach, stąd określenie „wóz Tespisa” oznaczające teatr objazdowy. Nie zachowały się autentyczne fragmenty jego dzieł. Pierwszą tragedię ogłosił ok. 534 r. p.n.e. co uznaje się za początek tragedii greckiej.

AJSCHYLOS

- **Ajschylos** **Eschyl** to jeden z najwybitniejszych tragików ateńskich, powszechnie uważany za rzeczywistego twórcę tragedii greckiej. Wprowadził na scenę drugiego aktora, przyczynił się do rozwoju dialogu i akcji scenicznej, ograniczył rolę chóru, wprowadził do tragedii akcję dziejącą się poza sceną. Twórczość Ajschylosa obejmowała mniej więcej 90 utworów: około 70 tragedii i 20 dramatów satyrowych, jednak do naszych czasów z tego olbrzymiego dorobku w całości przetrwało zaledwie 7 sztuk, a oprócz tego tytuły utworów i różnej wielkości fragmenty.
- Persowie (wystawiono 472 p.n.e.)
- Siedmiu przeciw Tebom (wystawiono 467 p.n.e.)
- Błagalnice (wystawiono 463 p.n.e.)
- trylogia tragiczna Oresteja (wystawiono 458 p.n.e.)
 - Agamemnon
 - Ofiarnice
 - Eumenidy

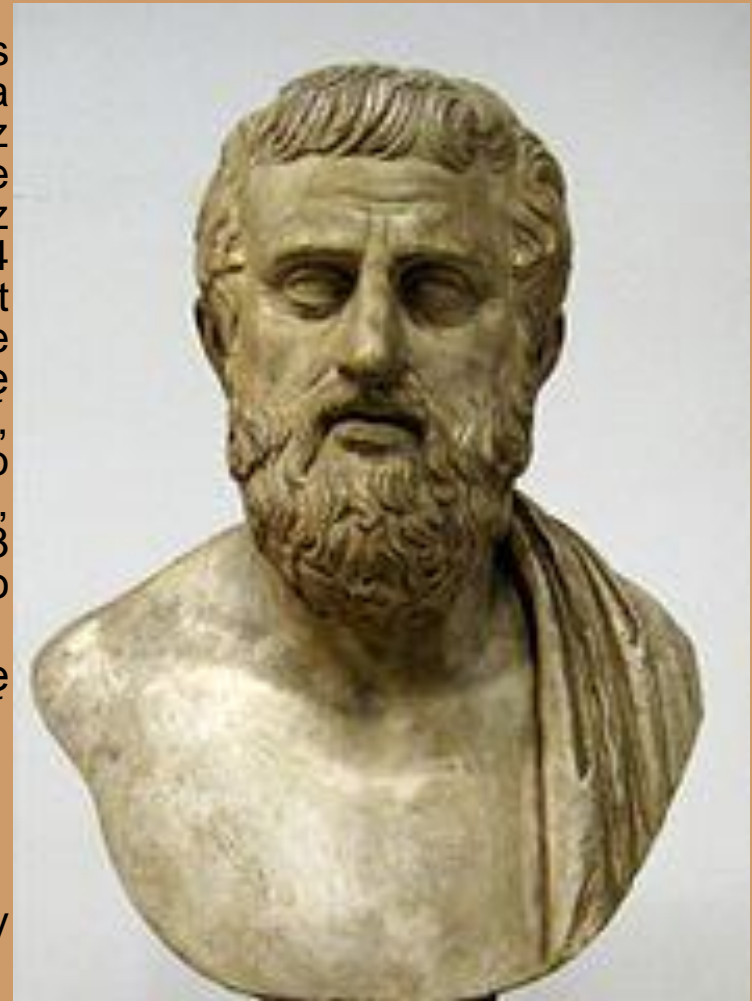

SOFOKLES

Sofokles największy obok Ajschylosa i

Eurypidesa tragic starożytnej Grecji. Sofokles zainicjował dalsze zmiany w sposobie wystawiania dramatu: wprowadził na scenę trzeciego aktora oraz postaci kobiece, zwiększył chór z 12 do 15 osób, ale zmniejszył jego udział w akcji, zerwał z tematycznym związkiem tetralogii oraz wystawiał 4 sztuki o samodzielnej treści. Jego zasługą jest wzmocnienie dramatyczności akcji, nasilenie konfliktów międzyludzkich oraz pojawienie się postaci o ukształtowanym charakterze, odpowiedzialnych za swe czyny. Tematykę do swoich utworów czerpał z mitów trojańskich, tebańskich i ateńskich. Sofokles był autorem 123 tragedii, z czego, do naszych czasów, zachowało się w całości zaledwie 7:

- **Ajas**, (najstarsza tragedia z siedmiu, które się zachowały)
- **Antygona**,
- **Król Edyp**,
- **Elektra** ,
- **Kobiety z Trachis**, (lub *Trachinki*) (przedstawiający śmierć Heraklesa)
- **Filoktet**,
- **Edyp w Kolonie**. (ostatnie dzieło Sofoklesa, wydane po jego śmierci)

EURYPIDES

- **Eurypides** to jeden z najwybitniejszych dramaturgów starożytnej Grecji. Tragedię bogów i herosów uczynił bardziej realistyczną. Napisał 17 tragedii oraz jeden dramat satyryczny. Sofokles powiedział ponoć o Eurypidesie: „Ja przedstawiam ludzi takimi, jakimi być powinni, a Eurypides takimi, jakimi są.” Eurypides odszedł od religijnych korzeni tragedii. W jego dziełach nie ma już tak obfitych boskich interwencji, wpływania bogów na ludzkie losy. Z tego powodu oskarżano go o bezbożność. Nie wierzy w bogów i bóstwa, widzi realny świat i takim go przedstawia – z jego złem i okrucieństwem. Do najbardziej znanych tragedii Eurypidesa należą: *Andromacha*, *Trojanki*, *Medea*, *Hippolit*, *Helena*, *Orestes*

Wykonały:

- Martyna Chylak
- Karolina Pakosz